

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

บรรจุภัณฑ์มีความหลากหลาย ทั้งนี้อาจแบ่งตามวัสดุหลักที่ใช้ในการผลิต คือ บรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยกระดาษ มีประมาณร้อยละ 36 บรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยพลาสติก มีประมาณร้อยละ 24 บรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยโลหะ มีประมาณร้อยละ 20 บรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยแก้ว มีประมาณร้อยละ 10 และบรรจุภัณฑ์ที่ทำด้วยวัสดุอื่น ๆ มีประมาณร้อยละ 10 ซึ่งอุตสาหกรรมการผลิตอาหารมีการใช้บรรจุภัณฑ์มากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณการผลิตบรรจุภัณฑ์ทั้งหมดในโลกซึ่งมีมูลค่า 500 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย:ออนไลน์,2552) บรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่ผลิตจากพลาสติก อลูมิเนียมพอยล์และโฟม นอกจากนี้ อาจปนเปื้อนอาหารไปสู่ผู้บริโภคแล้ว กระบวนการผลิตยังต้องใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอน (CFC) ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของภาวะเรือนกระจกส่งผลกระทบต่อโลกโดยตรง (Albert Al Core.,1992) ทั้งนี้ปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกและโฟมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ.2546 ปริมาณขยะจากบรรจุภัณฑ์โฟมและพลาสติกทั่วโลกมีมากกว่า 2.6 ล้านตันต่อปี ซึ่งหากปล่อยให้ขยะเหล่านี้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ ต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 400 ปี (หนังสือพิมพ์มติชน:ออนไลน์,2550) การกำจัดขยะนอกจากจะใช้งบประมาณสูงแล้ว วิธีการกำจัดยังอาจเกิดข้อบกพร่องที่สามารถนำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นได้ เช่น ปัญหาการปนเปื้อนของน้ำใต้ดิน เป็นต้น ทำให้เกิดการลดทอนทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทุนทางสังคม ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10:ออนไลน์,2551) หนทางหนึ่งที่ประเทศไทยควรนำมาใช้ในการจัดการกับปัญหาขยะซึ่งเพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าการกำจัดคือ การรณรงค์เพื่อลดปริมาณขยะตามแนวคิด 7 R ได้แก่ การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่โดยผ่านกระบวนการแปรรูปของโรงงาน (Recycle) การนำของใช้มาซ่อมแซมให้ใช้ได้อีกครั้ง (Repair) การใช้สินค้าชนิดเติมซึ่งเป็นลดการใช้บรรจุภัณฑ์ (Refill) การนำคืนสู่ผู้ผลิต (Return) การปฏิเสธการใช้บรรจุภัณฑ์สินค้าที่ย่อยสลายได้ยาก (Refuse) การลดการใช้บรรจุภัณฑ์ (Reduce) (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10:ออนไลน์, 2551)

กาแฟเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมสูงสุดในโลก การบริโภคกาแฟมีมากกว่า 400 แส่นล้านถ้วยต่อปี เป็นสินค้าที่ซื้อขายมากเป็นอันดับสองของโลกรองจากน้ำมัน ปัจจุบันเครื่องดื่มกาแฟสด (Fresh Coffee) ได้รับความนิยมในตลาดเมืองไทยมาก มูลค่าการบริโภคเพิ่มจากปี พ.ศ. 2541 จำนวน 7,429 ล้านบาท (Lodging News: Online, 2000) เป็น 8,000 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2551 คิดเป็นอัตราการเพิ่มร้อยละ 7 ซึ่งผลิตภัณฑ์กาแฟทุกประเภทยังเป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อีก เนื่องจาก อัตราการบริโภคกาแฟของคนไทยยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คิดเป็น 130-150 ถ้วยต่อคนต่อปี คนไทยที่บริโภคกาแฟเป็นประจำมีเพียงร้อยละ 30 จากประชากรทั้งหมดกว่า 60 ล้านคน ซึ่งยังมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เช่น ประเทศญี่ปุ่นดื่มกาแฟเฉลี่ย 500 แก้วต่อคนต่อปี หรือประเทศอเมริกาดื่มกาแฟเฉลี่ย 700 แก้วต่อคนต่อปี (ศูนย์วิจัยระยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร:ออนไลน์ ,2552) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีร้านกาแฟสดเปิดเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากรายชื่อการจดทะเบียนการค้าของธุรกิจประเภทกาแฟสดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547 มีเพียงจำนวน 33 ร้าน เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 227 ร้านในปี พ.ศ. 2552 โดยแบ่งตามรูปแบบธุรกิจเป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนกับสำนักพัฒนาธุรกิจการค้า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 14 ร้าน ซึ่งแบ่งเป็นบริษัทจำกัด จำนวน 6 ร้าน ห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 8 ร้าน (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า, 2552) บุคคลธรรมดาที่จดทะเบียนกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่อีกจำนวน 213 ราย (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่, 2552) จากสถานการณ์ของตลาดกาแฟสดในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ประกอบกับตลาดกาแฟสดยังสามารถเติบโตได้อีกมาก ส่งผลให้ขยะที่เกิดจากบรรจุภัณฑ์ของธุรกิจประเภทนี้ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นการนำหนทางหนึ่งในแนวคิด 7 R คือ การปฏิเสธการใช้บรรจุภัณฑ์สินค้าที่ย่อยสลายได้ยาก (Refuse) โดยการใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม ของผู้ประกอบการร้านกาแฟสด จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม ของผู้ประกอบการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม ในการเสนอสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อ
สิ่งแวดล้อม ของผู้ประกอบการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อ
สิ่งแวดล้อม ของผู้ประกอบการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจบรรจุ
ภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม

นิยามศัพท์

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง
ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อบรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้าน
กาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งต้องมีการเลือกซื้ออย่างมีเหตุมีผล และจะต้องมีการ
พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจ โดยปัจจัยต่าง ๆ มีดังนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อ
พฤติกรรมซื้อของผู้ประกอบการร้านกาแฟสด ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental
Factors) ปัจจัยภายในองค์กร (Organizational Factors) ปัจจัยระหว่างบุคคล (Interpersonal
Factors) ทั้งนี้จะไม่รวมถึงปัจจัยเฉพาะบุคคล (Individual Factors) เนื่องจากได้ทำการศึกษาในส่วน
ของข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมซื้อบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ยากของผู้ประกอบการแล้ว
นอกจากนี้ยังรวมถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์
(Product) ปัจจัยด้านราคา (Price) ปัจจัยด้านสถานที่จัดจำหน่าย (Place) และปัจจัยด้านการส่งเสริม
การตลาด (Promotion)

ผู้ประกอบการร้านกาแฟสด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ คือ เจ้าของกิจการ ผู้มี
อำนาจในการตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์ หรือเจ้าหน้าที่จัดซื้อ สำหรับผู้ประกอบการร้านกาแฟสดที่มี
รูปแบบธุรกิจนิติบุคคล (บริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด) และเจ้าของกิจการ หรือผู้มีอำนาจใน
การตัดสินใจซื้อบรรจุภัณฑ์ สำหรับผู้ประกอบการร้านกาแฟสดที่มีรูปแบบธุรกิจบุคคลธรรมดา ในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่จดทะเบียนการค้า จากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ และ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ในหมวดของร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่มีสินค้าหลักคือกาแฟ

สด ที่ใช้/มีความต้องการใช้/มีความสนใจในการใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อบรรจุสินค้าแก่ผู้บริโภค

บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายทางชีวภาพเพื่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง บรรจุภัณฑ์แก้วกาแฟ ที่ผู้ประกอบการร้านกาแฟสดใช้บรรจุอาหารประเภทใช้ครั้งเดียว ซึ่งผลิตมาจากวัตถุดิบธรรมชาติ เหลือใช้จากการเกษตรเช่น กากอ้อย กากมันสำปะหลัง เป็นต้น มีลักษณะทั้งที่เป็นกระดาษ และพลาสติก สามารถออกแบบให้มีลักษณะเหมือนกับบรรจุภัณฑ์ทั่วไป มีความสวยงาม ยืดหยุ่นไม่แตกหักง่ายสามารถบรรจุของร้อน เช่น น้ำร้อน น้ำมันร้อน และของเย็นได้ สามารถใช้ในเตาไมโครเวฟ และที่สำคัญคือสามารถย่อยสลายได้เองในธรรมชาติ โดยการฝังกลบในดินภายใน 45 วัน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคสูง

บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ยาก หมายถึง บรรจุภัณฑ์แก้วกาแฟ ที่ผู้ประกอบการร้านกาแฟสดใช้บรรจุอาหารประเภทใช้ครั้งเดียว ซึ่งผลิตมาจากพลาสติกซึ่งเป็นสารสังเคราะห์ประเภทพอลิเมอร์ ซึ่งใช้ความร้อนและความดันสูงเพื่อทำให้เป็นรูปต่างๆได้ พลาสติกเป็นสารสังเคราะห์วิทยาศาสตร์ สังเคราะห์มาจากเซลลูโลส ซึ่งมีอยู่ในธรรมชาติ เช่น น้ำมันดิบ ยางไม้ เซลลูโลส ประกอบด้วยธาตุคาร์บอน ออกซิเจน ไฮโดรเจน ไนโตรเจน และ คลอรีน ใช้ระยะเวลาในการย่อยสลายประมาณ 450 ปีหลังจากการใช้งาน